

de tropische kas

**Jaarverslag van de
Vereniging Vrienden van de
Tropische kas te Beetsterzwaag**

2024

INHOUD:

- INLEIDING
- DE VERENIGING
- ACTIVITEITEN
  - 1. Beheer
  - 2. Openstelling
  - 3. Bezoekersaantallen
  - 4. Rondleidingen
  - 5. Bijzondere activiteiten
  - 6. Contact met leden en publiek
- BESTUUR
- AFSLUITING

Vereniging Vrienden van de Tropische Kas te Beetsterzwaag

Postadres: Utein 107, 9244 AA Beetsterzwaag

Bezoekadres: Kerkepad Oost 16A

contact@tropischekas.nl

www.tropischekas.nl

 Tropische Kas Beetsterzwaag

INLEIDING

2024: gewoon en toch weer heel speciaal

Wat was het een mooi jaar voor onze Tropische Kas. Iedereen was bezig, de activiteiten liepen als vanouds en vrijwel alles liep zoals het moet. Dat lijkt zo vanzelfsprekend, maar is het niet speciaal dat we dat met z'n allen toch maar voor elkaar krijgen? Van koningsdag op 27 april tot aan de werkzaterdag op 2 november. We ontvingen in die periode ongeveer 6.000 bezoekers.

We hebben inmiddels een paar tradities, zoals de Groenmarkt in het voorjaar en de Appeldag en Streekmarkt in oktober. Die horen er helemaal bij, maar we blijven op zoek naar nieuwe en behapbare activiteiten. De Loman-tentoonstelling van Stichting Historisch Beetsterzwaag in de overtuin was een groot succes en voor de tweede keer was de kas open tijdens de Museumnacht. Onderdeel hiervan was een prachtige bijeenkomst waarbij de gemeente de naam van de Dichter van Opsterland bekend maakte. En wat was het enorm druk tijdens de Open Monumentendag en het kunstweekend! Juist dan valt op hoe uniek ons kassencomplex is. We prijzen ons gelukkig dat de samenwerking met andere verenigingen en instellingen in Beetsterzwaag goed is. Zo blijven we samenwerken aan een gezellig Beetsterzwaag waar veel te beleven is.

De Loman tentoonstelling leverde ook voor onze kas veel extra bezoek op. Samen maken we Beetsterzwaag nog aantrekkelijker!

Alle activiteiten werden weer heel goed bezocht!

Door de vele betrokken vrijwilligers is zoals altijd hard gewerkt om onze planten, de gebouwen en het terrein goed te onderhouden. Na de grote projecten rond onze tropische plantenkas en de lessenaarskas hebben we ons dit jaar vooral gericht op het uitvoeren van wat kleinere reparaties en zijn we begonnen met plannen om onze kas verder te verduurzamen. Een deskundige heeft een plan gemaakt voor energiebesparing, waarvan de eerste fase, het vervangen van alle lampen voor led-verlichting is uitgevoerd. In 2025 willen we de volgende stappen nemen. Verder hebben we geïnvesteerd in relatief kleine zaken die het werk weer wat makkelijker en leuker maken. Zo kwamen er een nieuwe parasol, een nieuwe transportkar en een borstel om de ramen zelf schoon mee te kunnen maken. Het dagelijks onderhouden van het terrein en de gebouwen, het water geven van de planten en het ontvangen en rondleiden van de vele bezoekers vraagt een enorme inzet van onze vrijwilligers. Het is mooi dat dat ook dit jaar weer vrijwel probleemloos en in een goede sfeer is gegaan.

DE VERENIGING

De Tropische Kas bestaat uit een cultuurhistorisch kassencomplex dat behoort bij het erfgoed van de in de 19e en 20e eeuw in het Lycklamahûs wonende adellijke familie Lycklama à Nijeholt. De vereniging Vrienden van de Tropische Kas ziet het als haar taak dit complex te behouden, te beheren en te exploiteren op zodanige wijze, dat bezoekers ervan kunnen genieten en de vrijwilligers plezier beleven aan de werkzaamheden die dit met zich meebrengt. De vereniging had dit jaar 285 leden.

Het vrijwilligersuitje op 14 augustus: vaartocht in Nationaal Park de Alde Feanen in Earnewâld. Prachtig weer met een verfrissende bui tijdens de lunch.

Van de 285 leden waren er meer dan 55 actief betrokken bij de uitvoering van de vele werkzaamheden die het functioneren van de vereniging en de kas met zich meebrengt. In de loop van het jaar hebben we van enkele vrijwilligers afscheid genomen. Hier staat tegenover dat zich in 2024 weer nieuwe vrijwilligers hebben gemeld. Gelukkig blijft het aantal vrijwilligers redelijk constant en is de trouw en inzet groot.

ACTIVITEITEN

1. Beheer

Het beheer is opgedeeld in de aandachtsgebieden buitentuin, oranje-erf, de tropische kas en de opstallen. Voor de tuinwerkzaamheden is een vaste ploeg van circa twintig vrijwilligers actief. De collectie tropische planten in de tropische plantenkas wordt verzorgd door twee vaste vrijwilligers. De opstallen werden regelmatig door een bestuurslid geïnspecteerd aan de hand waarvan een Meerjaren Investerings- en OnderhoudsPlanning (MJOP) is opgesteld. Naar gelang de aard van de werkzaamheden die hieruit voortvloeiden wordt óf een professional ingeschakeld óf vrijwilligers aangezocht voorkomende klussen uit te voeren.

In 2024 hebben we veel klein onderhoud verricht en is verder gewerkt aan een plan voor het verlagen van de energielasten. De eerste fase daarvan is uitgevoerd. Het is mooi dat we door het in beeld brengen van het energieverbruik en samen met de vrijwilligers nadenken over het beperken van het energieverbruik de energiekosten verder weten te beperken. Trots zijn we ook op de parasol, de geluidsinstallatie en de nieuwe kar.

Onze nieuwe parasol: verfrissend tijdens warme dagen!

De nieuwe kar is praktischer en lichter dan de oude.

2. Openstelling

Het kassencomplex was in 2024 op de volgende tijden open voor publiek:

maand	dag	tijd
april	Koningsdag	van 11.00 – 17.00 uur
mei	zaterdag en zondag	van 14.00 – 17.00 uur
juni, juli en augustus	donderdag t/m zondag	van 14.00 – 17.00 uur
september, oktober	Vrijdag, zaterdag en zondag	van 14.00 – 17.00 uur
oktober	zaterdag en zondag	Van 14.00 – 17.00 uur

Bezoekers werden ontvangen door onze ongeveer 25 gastvrouwen. Op de momenten dat vrijwilligers aanwezig waren om beheeractiviteiten uit te voeren werden belangstellenden ook buiten openingstijden in de gelegenheid gesteld het complex te bezoeken.

Ter voorbereiding op de openstelling wordt jaarlijks in maart een bijeenkomst belegd met alle vrijwilligers. Dit jaar voor het eerst gecombineerd met de Algemene Ledenvergadering (ALV). Op deze zogenoemde 'startersavond' worden de ervaringen van het afgelopen jaar besproken, afspraken gemaakt over de openstelling en het rooster. Een goed gevulde informatiemap met informatie over planten en historie ondersteunt het werk van de vrijwilligers. In een logboek werden bezoekersaantallen en opmerkingen en ideeën van de gastvrouwen genoteerd. Voor de bezoekers lag een gastenboek klaar waarin zij hun ervaringen konden beschrijven.

Het bezoeken van het kassencomplex is gratis. Op enkele plekken in de kas worden de bezoekers uitgenodigd om een gift te doen en hier wordt gelukkig ruimhartig gebruik van gemaakt.

3. Bezoekersaantallen

In totaal trok de Tropische Kas in 2024 ongeveer 6.000 bezoekers. Hiervan kwamen er bijna 3300 (dus meer dan de helft) op de dagen dat er een bijzondere activiteit was, ofwel in het dorp, ofwel in de kas zelf:

<i>Datum</i>	<i>Evenement</i>	<i>Aantal bezoekers</i>
27 april	Koningsdag	215
11 mei	Groenmarkt	736
21/23 juni	Lustrumweekend	178
6/7 juli	Kunstweekend	617
14 september	Open Monumentendag / Kunstmarkt	728
28 september	Opening Triënnal SYB en Museumnacht	242
5 oktober	Appeldag en Streekmarkt	558
	Totaal aantal bij evenementen	3284

In de onderstaande tabel staat vanaf 2017 het aantal bezoekers per maand vermeld. Het jaar 2020 is weggelaten omdat de kas toen vanwege corona vrijwel niet open is geweest voor bezoekers.

Jaar	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	totaal
2017	285	764	418	1278	467	372	437	0	4021

2018	199	849	436	1092	691	1707	963	4	5941
2019	123	1113	1186	551	621	1686	1352	80	6724
2021	0	105	436	578	695	861	269		2944
2022	298	1007	570	1662	562	990	828		5917
2023	340	1130	420	1340	490	1090	830		5640
2024	249	1135	597	1131	579	1439	865		5995

3. Rondleidingen

In 2024 zijn er maandelijkse parken-rondleidingen en rondleidingen op het Tropische Kas complex gehouden. Hiernaast waren er net als in voorgaande jaren rondleidingen voor groepen op afspraak. De groepen kwamen dit jaar vooral uit de drie noordelijke provincies, maar er was ook een grote groep uit België. De rondleidingen worden gegeven door een vaste groep rondleiders.

4. Bijzondere activiteiten

De Tropische Kas organiseert jaarlijks enkele bijzondere activiteiten, al dan niet in samenwerking met andere organisaties. Uit de bezoekersaantallen blijkt dat deze activiteiten grote aantallen bezoekers trekken. Voor de inwoners van Beetsterzwaag zijn dit gezellige dagen waar men graag op af komt om elkaar te ontmoeten. Voor mensen buiten Beetsterzwaag een mooie aanleiding om Beetsterzwaag te ontdekken.

Lustrumweekend

Op 21 en 23 juni vierden we uitgebreid ons jubileum en de afronding van de renovatie/verduurzaming van de Tropische Kas en de lessenaarskas. Onze historische lessenaarskas dateert uit 1869 en twintig jaar geleden ging de kas open voor publiek. Op vrijdag 21 juni begonnen de festiviteiten met twee unieke optredens van het Linnaeus Trio. 's Middags met Entomophonia! Het Grote verhaal van de Kleine Beestjes en 's avonds het Concert voor de Nacht. De invallende duisternis en het uitzicht van onder de bomen naar de vijver maakte de sfeer uniek. Prachtig!

Op de langste dag van het jaar trad het Linnaeus Trio twee keer op: 's middags op het terrein van de kas en 's avonds in het bos naast het kassencomplex. Beide concerten waren goed bezocht.

Op 23 juni waren de leden, vrijwilligers en sponsoren uitgenodigd. Wethouder Libbe de Vries sprak over het belang van onze kas voor Beetsterzwaag en bood de vrijwilligers een 'bakkersbon' aan om bij de koffie te kunnen genieten van gebak. Onze kas werd die dag een prachtige olijf rijker.

Verkiezing Boom van het Jaar

Heel speciaal was dit jaar toch wel de verkiezing van de Boom van het Jaar. Onze paardenkastanje heeft een uniek verhaal, dat onze boom anders maakt dan welke boom dan ook. Het verhaal sprak veel mensen aan en Omrop Fryslân en het Friesch Dagblad gaven er veel aandacht aan. Ruim zevenhonderd mensen stemde op onze boom. Niet voldoende om de mooiste boom van Nederland te worden, maar wel een resultaat waar we van tevoren voor getekend zouden hebben. De uitslag van deze verkiezing werd bekend gemaakt in de Hortus van Leiden.

FRIESLAND
SBNL Natuurfonds
Beetsterzwaag | *Het geheim van een kastanjeboom*
www.tropischekas.nl

Jonkheer Lycklama à Nijeholt bouwde in 1869 de zogeheten lessenaarskas in de overtuin van het Lycklamahuis in Beetsterzwaag. Naast de lessenaarskas plantte hij een kastanjeboom. In de stam, in verticale richting, zit een glad litteken. In 1923 is de boom van onder tot boven gespleten door zeer strenge vorst. De toenmalige tuinman van de familie heeft in die spleet een metalen doosje met onbekende boodschap verstopt. Daarna is de spleet weer dichtgegroeid.

BOOM
van het jaar
verkiezing 2024
EEN GEHEIM (HET LITTEKEN) VAN DEEL (TROPISCHE KAS)

BOOM
van het jaar
verkiezing 2024

Zesde plaats
Boom van het Jaar Verkiezing 2024
Het geheim van een kastanjeboom te Beetsterzwaag
met 710 stemmen

Burgemeester Andries Bouwman

Loman-tentoonstelling en Museumnacht

In 2024 was de door Stichting Historisch Beetsterzwaag in samenwerking met Cultbee georganiseerde Loman-tentoonstelling in de Overtuin een groot succes. Het bracht de kas de nodige extra bezoekers.

Bovendien was de Tropische Kas bij de opening van deze expo de perfecte locatie voor de ontvangst van de genodigden.

De formele afsluiting van de Loman expo was eveneens in de Tropische Kas, en wel tijdens de Museumnacht. Burgemeester Andries Bouwman ontving die avond een door Jan Loman gemaakte zogenoemde Kopperprent (in de drukkerswereld een begrip) en wethouder Libbe de Vries maakte de naam van de eerste gemeentedichter van Opsterland bekend. In de kassen werden films gedraaid die verband hielden met Loman en er was kunst te zien van de Triënnale van Kunsthuis SYB.

Overige evenementen

Op 6 en 7 juli deed de Tropische Kas mee aan het jaarlijkse Kunstweekend, georganiseerd door Stichting Kunstweekend Beetsterzwaag.

Op 14 september waren er de landelijke Open Monumentendag (georganiseerd door Historisch Beetsterzwaag) en de Kunstmarkt achter het Lycklamahûs (georganiseerd door Cultbee samen met Kunstnoperland). De Tropische Kas doet altijd mee aan deze dag.

Aan het eind van het seizoen tenslotte was er op 5 oktober weer de jaarlijkse Appeldag en Streekmarkt, waar onder meer de "Vrienden van het oude fruit" acte de présence geven.

Muziek voor de kas tijdens Open Monumentendag

Appels persen op de Appeldag

De kas stelde haar complex in 2024 verder onder andere beschikbaar voor:

- Fotoshoots voor huwelijken en andere (familie)gebeurtenissen.
- Het vieren van jubilea en verjaardagen
- Het houden van vergaderingen
- Een familiereünie.

Het winterhalfjaar is het complex gesloten voor bezoekers. Het is echter dan nog wel mogelijk om een fotoreportage te laten maken. In de Tropische Kas groeit en bloeit alles door. De groengroep werkt dan ook gewoon door in de winter.

6. Contact met leden en publiek

De bijna 300 leden van onze vereniging hebben dit jaar enkele mailberichten en twee nieuwsbrieven ontvangen. Door natuurlijk verloop neemt het ledental enigszins af. Het bestuur beraadt zich erover hoe deze ontwikkeling gekeerd kan worden.

Verder zijn waar mogelijk maandelijks persberichten verstuurd naar de huis-aan-huis-bladen en de regionale kranten om evenementen en de maandelijks rondleidingen onder de aandacht te brengen. De Groot-Sa en Drachtster Courant hebben diverse grotere artikelen gewijd aan de Tropische Kas. Ook Omrôp Fryslân en het Friesch Dagblad weten de Tropische Kas te vinden, waarbij in 2024 met name onze kastanje veel aandacht heeft gekregen.

Wat betreft social media is met name gebruik gemaakt van facebook. De Tropische Kas heeft 880 volgers op facebook.

BESTUUR

Het bestuur van onze vereniging bestond in 2024 uit vijf leden en er hebben zich in 2024 wisselingen in het bestuur voorgedaan. De bestuursleden hebben naast hun bestuurstaak tevens een specifieke taak binnen het beheer en exploitatie.

De bestuursleden waren/zijn:

- Jochem Knol, voorzitter
- Fetje Wilpstra, secretaris
- Heleen Verhage, penningmeester
- H  l  ne Verzijl, bestuurslid
- Siemon Hielkema, bestuurslid

Het bestuur kwam in 2024 negen keer bijeen voor een bestuursvergadering. Hier werden de lopende zaken besproken, de beleidslijnen uitgezet en de wekelijkse werkmiddagen, de activiteiten en de twee werkzaterdagen voorbereid.

Een belangrijk speerpunt was ook in 2024 het beheersbaar maken van kosten van energievoorzieningen. Bij het provinciale programma 'KlimOp' is een aanvraag voor advisering ingediend, waarvan de resultaten in 2024 zijn binnengekomen en uitgewerkt. Op basis hiervan zijn plannen voor energiebesparende maatregelen uitgewerkt, die op de Algemene Ledenvergadering van 2025 aan de leden zullen worden voorgelegd.

Met de volgende organisaties hadden we intensief contact:

- Gemeente Opsterland, cluster groenvoorzieningen en de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
- Gemeente Opsterland
- Stichting Historisch Beetsterzwaag
- Culturele organisaties: Kunsthuis SYB, Stichting Kunstweekend Beetsterzwaag, Cultbee
- Groei & Bloei afdeling Drachten

AFSLUITING

Door de inzet van de vele vrijwilligers en het bestuur zijn de exploitatie en het beheer van ons mooie complex goed geborgd.

We werken verder aan de eerder ingezette initiatieven:

- In 2024 is verder gewerkt aan een programma voor het besparen van het energieverbruik.
- Er is hard gewerkt aan een systematische beschrijving van de plantencollectie, voor een beter informatie aan de bezoekers, maar ook als lesmateriaal voor educatieve doeleinden. Dit heeft een fantastisch resultaat opgeleverd!
- Het bestuur streeft naar een borging van de aanwezige deskundigheid voor de toekomst en een verdeling van taken die voortzetting van de beleidslijnen voor alle vrijwilligers uitvoerbaar houdt. In het bijzonder zal het bestuur aandacht besteden aan een meerjaren grootonderhoud plan en het vervangen van de houten kuipen.
- Vanaf Koningsdag 2025 hopen we weer veel bezoekers te kunnen ontvangen in het mooie historische kassencomplex. De jaarlijkse evenementen zullen weer georganiseerd worden, waarbij wordt samengewerkt met diverse andere organisaties in en rond Beetsterzwaag. Er zijn reeds vele aanvragen voor een rondleiding binnen gekomen.
- Tot slot: onze kas is onze trots. We zijn iedereen enorm dankbaar dat er met zoveel inzet en betrokkenheid aan de toekomst van onze kas wordt gewerkt!

Bestuur Tropische Kas

Beetsterzwaag, maart 2025

De instandhouding van de Tropische Kas wordt mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Opsterland